BK BIRLA CENTRE FOR EDUCATION

SARALA BIRLA GROUP OF SCHOOLS
SENIOR SECONDARY| CO-ED DAY CUM BOYS' RESIDENTIAL SCHOOL

B K BIRLA CENTRE FOR EDUCATION (Sarala Birla Group of Schools)

INDIAN PUBLIC SCHOOLS' CONFERENCE

MID-TERM EXAMINATION 2023-24

SANSKRIT (119)

Class : IX — Duration : 3 Hrs
Date : 18.10.2023 — Max. Marks : **80**
Admission No.: — Roll No.:

सामान्य निर्देश –
- इस प्रश्न पत्र में चार खंड दिए गए है
- चारों खंड़ों के प्रश्नों के उत्तर निर्देशानुसार दीजिए।
- प्रथम खंड अपठितबोध एवं द्वितीय खंड व्याकरणाधारित हैं।
- तृतीयखंड पाठ्यपुस्तकाधारित और चतुर्थ खंड लेखनाधारित हैं।
- यथा संभव प्रश्नों के उत्तर क्रम से दें।

'क' भागः
अपठितावबोधनम् (10 अंकात्मकः)

प्रश्न 1 गद्यांशं पठित्वा अधः दत्तानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

(नीचे लिखे गद्यांश को पढ़कर दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए)

अधुना सम्पूर्ण भारतदेशे प्रदूषणम् एका गभीरा समस्या अस्ति। प्रदूषणस्य त्रयः प्रकाराः सन्ति। जलप्रदूषणं, वायुप्रदूषणं, ध्वनिप्रदूषणम् च। वर्तमानभारते जनाः सुखसुविधा–साधनसम्पन्न जीवनं जीवितुम् इच्छन्ति। एतस्य कृते नागरिकाः निर्भीकाः भूत्वा प्रकृत्याः उपरि अत्याचारं कुर्वन्ति। जनाः वृक्षारोपणं तु न कुर्वन्ति किन्तु वृक्षाणां कर्तनं अवश्यम् एव कुर्वन्ति। यंत्रागाराणां निर्माणं तीव्रगत्या भवति। वाहनानां संख्या अपि प्रतिदिनं वर्धिता भवति। एतेभ्यः यंत्रागारेभ्यः वाहनेभ्यः च निर्गताः विषयुक्ताः पदार्थाः, धूमाः, ध्वनयः च सम्पूर्ण वातावरणं प्रदूषयन्ति। एतस्मात् प्रदूषणात् बालाः, वृद्धाः, युवकाः, युवतयः च रोगग्रस्ताः भवन्ति। समयात् पूर्वम् एव मृत्युं प्राप्नुवन्ति।एतस्याः समस्यायाः समाधानं वयम मिलित्वा एव कर्तुं शक्नुमः। तर्हि चलन्तु संकल्पं कुर्मः 'सर्वे भवन्तु सुखिनः'।

(क) एकपदेन उत्तरत – (प्रश्नद्वयं) (2)

(1) केषां निर्माणं तीव्रगत्या भवति ?
(2) के प्रकृत्याः उपरि अत्याचारं कुर्वन्ति ?
(3) का गभीरा समस्या अस्ति ?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत –(प्रश्नद्वयं) (4)

(1) जनाः कीदृशं जीवनं जीवितुम् इच्छन्ति ?
(2) के वातावरणं प्रदूषयन्ति ?
(3) के रोगग्रस्ताः भवन्ति ?

(ग) निदेशानुसारं उत्तरत – (4)

(1) 'इच्छन्ति' इति पदे कः लकारः अस्ति ?
(क) लट् (ख) लृट् (ग) लोट् (घ) लङ्

(2) प्रदूषणस्य प्रकारः नास्ति ?
(क) जलप्रदूषणं (ख) वायुप्रदूषणं (ग) ध्वनिप्रदूषणम (घ) प्राणप्रदूषणम्

(3) वाहनेभ्यः किं भवति ?
(क) जलप्रदूषणं (ख) वायुप्रदूषणं (ग) ध्वनिप्रदूषणम (घ) प्राणप्रदूषणम्

(4) एतस्याः समस्यायाः समाधानं कथं कर्तुं शक्नुमः
(क) भवनं निर्मीय (ख) सर्वे मिलित्वा (ग) वृक्षान् कर्तयित्वा (घ) सर्वं विस्मृत्य

'क' भागः
रचनात्मकं कार्यम् (15 अंकात्मकः)

प्रश्न 2 रुप्यकाणि याचनार्थं पितरं प्रतिपत्रं मंजूषायां दत्तैः शब्दैः सहायतया प्रपूरयत् – (5)

(दिए शब्दों की सहायता से रुपयों के लिए पिता को पत्र लिखिए।)

श्रवणः/प्रतिभा
छात्रावासः
पुणे नगरम्
दिनांकः – 18.10.2023

आदरणीय पिताश्री
–––– प्रणमामि,

अहम् अत्र –––– अस्मि, आशा अस्ति यत् तत्रापि कुशलता ––––। मम प्रथम सत्रस्य –––––– अद्य एव समाप्ता जाता। मम उत्तरपत्रकाणि –––––– जातानि। परक्षाफलं –––––– आगमिष्यति। विद्यालय द्वारा एका शैक्षणिकयात्रा आयोजिता अस्ति। वयं –––––– दृष्टुम काणार्क नगरं गमिष्यामः। चत्वारः शिक्षकाः अपि अस्माभिः सह गमिष्यन्ति। यात्राव्ययरूपेण –––––––– रुप्यकाणां आवश्यकता अस्ति। अतः भवान् अनुमतिसहितं पंचसहस्र रूप्यकाणि ––––––– कृपां करोतु।

पितामहं, मातामहं, मातरं च ––––––, भगिन्यै प्रगाढं स्नेहं।

भवतः अनुमत्याः प्रतीक्षायाम्

भवदीयं सुपुत्रः/सुपुत्री
श्रवणः/प्रतिभा

मंजूषा – प्रणमामि, सादरं, प्रेषयितुं, कुशलः, पंचसहस्र, भवेत्, सप्ताहानन्तरम्, परीक्षा, सूर्यमंदिरम्, उत्तमानि,

प्रश्न 3 प्रदत्तं चित्रं दृष्ट्वा मंजूषायां प्रदत्तानां शब्दानां सहायतया पंच वाक्यानि संस्कृतेन रचयत – (5)

(चित्र को देखकर शब्दों की सहायता से पाँच वाक्य लिखिए)

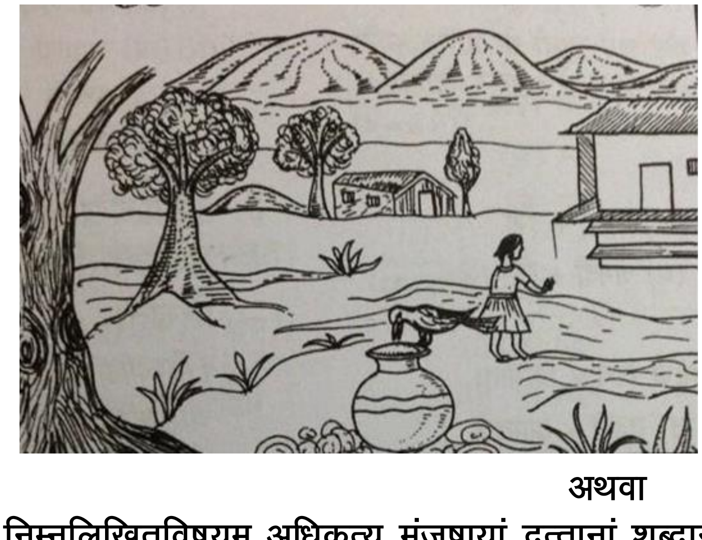

चत्वारः, चित्रम्, अस्ति, ग्रामस्य, ग्रामे, चित्रे, पर्वताः, काकः, जलं, सन्ति, घटात्, बालिका, पिबति, गृहं, वृक्षाः, गच्छति, सन्ति, पृष्ठभागे
1, ––––––––––––––––––––––।   2, ––––––––––––––––––––––।   3, ––––––––––––––––––––––।   4, ––––––––––––––––––––––।   5, ––––––––––––––––––––––।

अथवा

निम्नलिखितविषयम् अधिकृत्य मंजूषायां दत्तानां शब्दानां साहाय्येन पंचवाक्यैः अनुच्छेदं लिखत –

(कोष्टक मे दिए शब्दों की सहायता से दिए विषय पर लगभग पाँच वाक्य में अनुच्छेद लिखिए)

विषयः – 'संस्कृत भाषा'

मंजूषा
अस्माकं, मातृभूमिः, अस्ति, अस्ति, अस्ति, भारतस्य, भारतं, भारतस्य, भारतस्य, भारतस्य, भाषासंस्कृत्याः, रक्षणम् धर्मः, अस्माकं, समग्रे, संस्कृतिः, अग्रणीया, विश्वे, अतिथिपरंपरा, विश्वं, शिक्षयति, उन्नतिः, उन्नतिः, अस्माकं, अस्ति।

प्रश्न 4 अधोलिखितां कथां मंजूषायां दत्तैः शब्दैः प्रपूरयत – **(5)**

(दिए गए शब्दों की सहायता से कथा की पूर्ति कीजिए)

–––– वने एकः –––––– न्यवसत्। तस्मिन् एव वने एकः ––––––– अपि न्यवसत्। एकदा सिंहः शयानः आसीत् तदा मूषकः सिंहस्य उपरि –––––– अकरोत्। सिंहस्य निद्रा –––––– अभवत्। सिंहेन मूषकं हस्तेन गृहीतः। मूषकः न्यवेदयत – तात! –––– करोतु, त्यजतु मां। अहं कार्यकाले भवतः –––––– करिष्यामि। सिंहः तं मूषकम् अत्यजत्। किंचित कालानन्तरं सिंहः जाले पतितः। तदा मूषकः आगत्य तं जालं –––––––। एवं लघु मूषकः सिंहस्य सहायं कृतवान्।

शिक्षा – कार्यकाले ––––––– अपि यहायकः भवितुम् अर्हति

मंजूषा
हस्तेन, लधुजीवः, सहायं, क्षमां, एकस्मिन्, सिंहः, अकर्तयत्, भग्ना, मूषको, धावनं,

अथवा

रिक्तस्थानि पूरयित्वा अधोलिखितं संवादं प्रपूरयत –

(दिए गए शब्दों की सहायता से संवाद की पूर्ति कीजिए)

अध्यापकः – पुत्र ––––––! त्वं ह्यः किमर्थं –––––– आसीत् ?
रमेशः – आचार्य ! अहं ––––––– गतवान् अतः अनुस्थितः आसम्।
अध्यापकः – कस्य विवाहः आसीत् ?
रमेशः – मम –––––– पुत्र्याः विवाहः आसीत्।
अध्यापकः – कस्मिन् नगरे –––––– आसीत् ?
रमेशः – महोदय! कार्यक्रमः ––––––– आसीत्।
अध्यापकः – सुन्दरम्, किन्तु अग्रिममासे भवतः ––––– अस्ति अतः कुत्रापि न गन्तव्यम्।
रमेशः – आम्, आचार्य! अग्रे अहे प्रतिदिनं –––––– भविष्यामि।
अध्यापकः – अतिउत्तमम्। –––––– शुभकामनाः
रमेशः – –––––– आचार्य!, सादरं प्रणमामि।

मंजूषा
मातुलस्य, रमेश, दिल्लीनगरे, अनुपस्थितः, विवाहकार्यक्रमे, परीक्षा, परीक्षायै, कार्यक्रमः, धन्यवादः, उपस्थितो

'ग' भागः

अनुप्रयुक्तव्याकरणम् (25 अंकात्मकः)

प्रश्न 5 निर्देशानुसारम् उचितम् उत्तरम् चिनुत – **(12)**

(निर्देश के अनुसार उचित उत्तर का चयन कीजिए)

(1) 'पुस्तकालयः' इति शब्दे का सन्धिः अस्ति ?

(क) दीर्घ सन्धिः **(ख)** गुण सन्धिः **(ग)** वृद्धि सन्धिः **(घ)** यण सन्धिः

(2) 'देवेन्द्रः' इति शब्दे का सन्धिः अस्ति ?

क) दीर्घ सन्धिः **(ख)** गुण सन्धिः **(ग)** वृद्धि सन्धिः **(घ)** यण सन्धिः

(3) यण सन्धेः उदाहरणम् किम् अस्ति ?

(क) परमोदार्य **(ख)** महात्मा **(ग)** इत्यादिः **(घ)** भवनम्

(4) 'पावनम्' इति शब्दस्य सन्धिविच्छेदः अस्ति ?

(क) पाव+अनम् **(ख)** पे+अनम् **(ग)** पौ+अनम् **(घ)** पावन+अम्

(5) 'प्र' उपसर्गः कुत्र अस्ति ?

(क) पराभवति **(ख)** प्रखरति **(ग)** प्रत्यागच्छति **(घ)** प्रत्यंगः

(6) दुर्गतिः' शब्दे उपसर्ग कः ?

(क) दुर्ग **(ख)** दु **(ग)** दुर् **(घ)** गतिः

(7) 'अनु' उपसर्गयुक्तः पर्यायः चिनुत –

(क) अनुरक्तः **(ख)** अनुकरोति **(ग)** अनुपस्थितः **(घ)** सर्वे

(8) माता पुत्रं (दृश्+क्त्वा) ------ प्रसन्नः भवति। क्रिया प्रत्ययं च योजयतु –

(क) दृशक्त्वा **(ख)** दृष्ट्वा **(ग)** दृष्टृम **(घ)** दृष्य

(9) छात्रः प्रश्नं (पठ्+तुमुन्) ------ प्रयत्नं करोति।

(क) पठित्वा **(ख)** पठितुम् **(ग)** पाठ्य **(घ)** अन्यः

(10) बालकः उत्तरम् (अव+गम्+ल्यप) ------ लिखति।

(क) अवगत्वा **(ख)** अवगम्य **(ग)** **अवगन्तुम्** **(घ)** अवगमनीयम्

(11) यदा पठिष्यति ------ लेखिष्यति।

(क) एकदा **(ख)** अधुना **(ग)** अद्य **(घ)** तदा

(12) ----- छात्राः परीक्षां लिखन्ति।

(क) अत्र **(ख)** सर्वत्र **(ग)** अन्यत्र **(घ)** एकत्र

प्रश्न 6 दत्तानां समयांकानां संस्कृतपदैः दिनचर्यां पूरयत – (3)

(दिए गए समय को संस्कृत पद के द्वारा दिनचर्या पूर्ण कीजिए)

(1) अहं प्रातः (5:00) ------ वादने जागरणं करोमि।

(2) प्रातः (5:30) ----- वादने योगाभ्यासं करोमि।

(3) प्रातः (7:00) ------ वादने स्नानादिकं करोमि।

(4) अहं (8:00) ------ वादने विद्यालयं गच्छामि।

(5) अहं (2:00) ------ वादने भोजनं करोमि।

(6) अहं (4:00) ------ प्रतिदिनं खेलामि।

प्रश्न 7 अधोदत्तेषु धातुरूपेषु कस्यचिद् एकस्य धातुरूपस्य लेखनं करोतु – (3)

(दिए गए धातुरूपों में से किसी एक धातुरूप का लेखन कीजिए)

(1) **अस्** धातुः लङ्लकारः आज्ञार्थक।

(2) **स्था** धातुः लृट्लकारः भविष्यत् कालः।

(3) **पच्** धातुः लोट्लकारः भूतकालः।

प्रश्न 8 अधोदत्तेषु शब्दरूपेषु कस्यचिद् एकस्य शब्दरूपस्य लेखनं करोतु – (4)

(दिए गए शब्दरूपों में से किसी एक शब्दरूप का लेखन कीजिए)

(1) इकारान्तः पुल्लिंगः **पति** शब्दः **।**

(2) **किम्** पुल्लिंगः प्रश्नवाचकः सर्वनाम् शब्दः।

(3) ईकारान्त् स्त्रीलिंगः **नदी** शब्दः।

प्रश्न 9 अधोदत्तानां वाक्यानां शुद्धिं करोतु – (3)

(दिए गए वाक्यों की शुद्धि कीजिए)

(1) छात्राः पाठं पठति।

(2) अध्यापकौ छात्रान् पाठयन्ति।

(3) अहं मातापितरं प्रणमति।

(4) वयं गीतं गायथ।

(5) अहं मुखेन श्लोकं गायति।

(6) रामः पिता दशरथः आसीत्।

खण्ड घ पठितावबोधनम् (30 अंकात्मकः)

प्रश्न 10 अधोलिखितं पठितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराय उचितं पदं चिनुत – (5)

(निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उचित उत्तर का चयन कीजिए)

पुरा कस्मिश्चिद् ग्रामे एका निर्धना वृद्धा स्त्री न्यवसत्। तस्याः च एका दुहिता विनम्रा मनोहरा चासीत्। एकदा माता स्थाल्यां तण्डुलान् निक्षिप्य पुत्रीम् आदिशत्। सूर्यातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष। किंचित् कालादनन्तरम् एको विचित्रः काकः समुड्डीय तस्याः समीपम् अगच्छत्। नैतादृशः स्वर्णपक्षो रजतचंचुः स्वर्णकाकस्तया पूर्वं दृष्टः। तं तण्डुलान् खादन्तं हसन्तंच विलोक्य बालिका रोदितुमारब्धा। तं निवारयन्ती सा प्रार्थयत्– तण्डुलान् मा भक्षय। मदीया माता अतीव निर्धना वर्तते।, स्वर्णपक्षः काकः प्रोवाच, मा शुचः। सूर्योदयात्प्राग् ग्रामाद्बहिः पिप्पलवृक्षमनु त्वया आगन्तव्यम्। अहं तुभ्यं तण्डुलमूल्यं दास्यामि।, प्रहर्षिता बालिका निद्रामपि न लेभे।

(1) वृद्धायाः दुहिता कीदृशी आसीत् ?

(क) अविनम्रा न मनोहरा **(ख)** नम्रा कुमनोहरा

(ग) विम्रा मनोसरा **(घ)** विनम्रा मनोहरा

(2) माता स्थाल्यां तण्डुलान् निक्षिप्य पुत्रीम् किम् आदिशत् ?

(क) चंद्रातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष। **(ख)** अग्यातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष।

(ग) सूर्यातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष। **(घ)** जलातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष।

(3) ग्रामाद्बहिः पिप्पलवृक्षमनु कदा आगन्तव्यम्?

(क) चंद्रोदयात्प्राग् **(ख)** नक्षत्रोदयात्प्राग्

(ग) जीवोदयात्प्राग् **(घ)** सूर्योदयात्प्राग्

(4) कदा विचित्रः काकः समुड्डीय तस्याः समीपम् अगच्छत ?

(क) बहु कालादनन्तरम् **(ख)** किंचित् कालादनन्तरम्

(ग) दीर्घ कालादनन्तरम् **(घ)** पर्याप्त कालादनन्तरम्

(5) ग्रामे का न्यवसत

(क) एका निर्धना वृद्धा स्त्री **(ख)** एका धनिका वृद्धा स्त्री

(ग) एका सज्जना वृद्धा स्त्री **(घ)** एका दुर्दिना वृद्धा स्त्री

प्रश्न 11 अधोलिखितं पठितं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराय उचितं पदं चिनुत – (5)

(निम्नलिखित पद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उचित उत्तर का चयन कीजिए)

पिबन्ति नद्यः स्वयमेव नाम्भः
स्वयं न खादन्ति फलानि वृक्षाः।
नादन्ति सस्यं खलु वारिवाहाः
परोपकाराय सतां विभूतयः।।4।।

(1) काः स्वयमेव जलं न पिबन्ति ?

(क) नद्यः (ख) नाम्भः (ग) मानवः (घ) देव्यः

(2) के स्वयं स्वस्य फलानि न खादन्ति ?

(क) वृषभाः (ख) वृक्षाः (ग) आपणिकाः (घ) धनिकाः

(3) के पृथिव्याः अन्नं न खादन्ति ?

(क) कृषकाः (ख) पक्षिणः (ग) जनाः (घ) मेघाः

(4) महतां जीवनं कस्मै भवति ?

(क) परोपकाराय (ख) स्वार्थाय (ग) लालसायै (घ) भोगायै

(5) एषः श्लोकः कस्मात् ग्रन्थात् अस्ति ?

(क) हितोपदेशः (ख) चाणक्यनीतिः

(ग) मनुस्मृतिः (घ) सुभाषितरत्नभाण्डागारम्

प्रश्न 12 अधोलिखितं पठितं नाट्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराय उचितं पदं चिनुत – (5)

(निम्नलिखित नाट्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उचित उत्तर का चयन कीजिए)

चन्दनः – अहा! सुगन्धस्तु मनोहरः (विलोक्य) अये! मोदकानि रच्यन्ते? (प्रसन्नः भूत्वा) आस्वादयामि तावत्। (मोदकं ग्रहीतुमिच्छति)

मल्लिका – (सक्रोधम्) विरम। विरम। मा स्पृश एतानि मोदकानि।

चन्दनः – किमर्थं क्रुध्यसि! तव हस्तनिर्मितानि मोदकानि दृष्ट्वा अहं जिह्वालोलुपतां नियन्त्रयितुम् अक्षमः अस्मि, किं न जानासि त्वमिदम्?

मल्लिका – सम्यग् जानामि नाथ! परम् एतानि मोदकानि पूजानिमित्तानि सन्ति।

चन्दनः – तर्हि, शीघ्रमेव पूजनं सम्पादय। प्रसादं च देहि।

मल्लिका – भोः! अत्र पूजनं न भविष्यति। अहं स्वसखीभिः सह श्वः प्रातः काशीविश्वनाथमन्दिरं गमिष्यामि, तत्र गंगास्नानं धर्मयात्रां च वयं करिष्यामः।

चन्दनः – सखिभिः सह! न मया सह! (विषादं नाटयति)

मल्लिका – आम्। चम्पा, गौरी, माया, मोहिनी, कपिलादयः सर्वाः गच्छन्ति। अतः, मया सह तवागमनस्य औचित्यं नास्ति। वयं सप्ताहान्ते प्रत्यागमिष्यामः। तावत्, गृह–व्यवस्थां, धेनोः दुग्धदोहनव्यवस्थां च परिपालय।

(1) केषां सुगन्धस्तु मनोहरः?

(क) शाकानाम् (ख) मोदकानाम् (ग) रोटिकानाम् (घ) अन्येषाम्

(2) मोदकानि दृष्ट्वा कः जिह्वालोलुपतां नियन्त्रयितुम् अक्षमः अस्ति ?

(क) चन्दनः (ख) मल्लिका (ग) चम्पा (घ) गौरी

(3) मल्लिका काभिः सह धर्मयात्रां गच्छति ?

(क) चम्पा (ख) गौरी (ग) मोहिनी (घ) सर्वाभिः

(4) मल्लिका तीर्थयात्रायां कुत्र गच्छति ?

(क) महाकालमंदिरम् (ख) मल्लिकार्जुनमंदिरम्

(ग) दिनचर्या इति (घ) विश्वनाथमंदिरम्

(5) मल्लिका कदा प्रत्यागमिष्यति ?

(क) कालान्ते (ख) दिवसान्ते (ग) सप्ताहान्ते (घ) मासान्ते

प्रश्न 13 रेखांकितानां शब्दानाम् उचितं अर्थं चित्वा लिखत – (2)

(रेखांकित शब्दों के उचित अर्थ चुनकर लिखिए)

(1) एकः स्वर्णकाकः आगतः।

(क) स्वर्णस्यकंकणम् **(ख)** स्वर्णेन निर्मितः काकः

(ग) स्वर्णयुक्तः काकः **(घ)** स्वर्णवर्णस्य काकः

(2) अस्माभिः वृत्तं रक्षणीयम्।

(क) धनम् **(ख)** मनम् **(ग)** चरित्रम् **(घ)** स्वरूपम्

प्रश्न 14 अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत – (प्रश्नत्रयं) (3)

(निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए) **(कोई तीन)**

(1) कविः वाणीं किं कथयति ?

(2) प्रासादः कीदृशं वर्तते ?

(3) नन्दिन्याः पादप्रहारैः कः रक्तरंजितः अभवत् ?

(4) कस्य प्रतिकूलानि कार्याणि न समाचरेत् ?

प्रश्न 15 रेखांकितान् शब्दान् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत – (4)

(रेखांकित शब्दों के आधार पर प्रश्ननिर्माण कीजिए)

(1) मल्लिका सखिभिः सह धर्मयात्रायै गच्छति।

(2) चन्दनः दुग्धदोहनं कृत्वा एव स्वप्रातराशस्य प्रबंधम् अकरोत्।

(3) ग्रामे निर्धनास्त्री न्यवसत।

(4) लुब्धा वृद्धा स्वर्णकाकस्य रहस्यमभिज्ञातवती।

प्रश्न 16 अधोदत्तस्य श्लोकस्य अन्वयः (संस्कृतार्थः) लिखत – (2)

(नीचे लिखे श्लोक का अन्वय अर्थात संस्कृत अर्थ लिखिए)

प्रियवाक्यप्रदानेन सर्वे तुष्यन्ति जन्तवः।
तस्मात् तदेव वक्तव्यं वचने का दरिद्रता ।।

अन्वयः – ——————————————— तुष्यन्ति।
——————————————— दरिद्रता का।

प्रश्न 17 अधोदत्तायाः कथायाः पूर्तिः मंजूषायां दत्तैः पदैः करातु – (4)

(दिए गए शब्दों की सहायता से कथा की पूर्ति कीजिए)

मंजूषा
निर्धना, तण्डुलान्, मनोहरा, बालिका, ग्रामाद्बहिः, कालादनन्तरम्, निद्रामपि, तण्डुलमूल्यं,

पुरा कस्मिश्चिद् ग्रामे एका निर्धना वृद्धा स्त्री न्यवसत्। तस्याः च एका दुहिता विनम्रा —————— चासीत्। एकदा माता स्थाल्यां —————— निक्षिप्य पुत्रीम् आदिशत्। सूर्यातपे तण्डुलान् खगेभ्यो रक्ष।, किंचित् —————— एको विचित्राः काकः समुड्डीय तस्याः समीपम् अगच्छत्। नैतादृशः स्वर्णपक्षो रजतचंचुः स्वर्णकाकस्तया पूर्वं दृष्टः। तं तण्डुलान् खादन्तं हसन्तंच विलोक्य —————— रोदितुमारब्धा। तं निवारयन्ती सा प्रार्थयत् – तण्डुलान् मा भक्षय। मदीया माता अतीव ———— वर्तते।, स्वर्णपक्षः काकः प्रोवाच, मा शुचः। सूर्योदयात्प्राग् —————— पिप्पलवृक्षमनु त्वया आगन्तव्यम्। अहं तुभ्यं —————— दास्यामि।, प्रहर्षिता बालिका —————— न लेभे।

——————————— इतिश्रीः शुभं भूयात् । सफलो भव ।———————————